

Varför läsa NO/SO-texter?

Om vi vill att alla elever inte bara ska få godkänt betyg i svenska utan också studera vidare och klara sig i samhället överhuvudtaget måste de kunna förstå texter med ett språk som de nu aldrig möter i sin vardag. Och jag vill påstå att det bästa sättet att uppnå den förmågan är att läsa NO/SO-böcker.

De innehåller lagom långa, välskrivna och för eleverna relevanta och intressanta texter med fantastiska illustrationer. Författarna har vinnlagt sig om att skriva konkret och pedagogiskt. Men av förklarliga skäl måste de använda en hel del abstrakta ord och begrepp.

Som lärare i svenska som andraspråk vet jag hur oerhört svåra de är för elever med annat modersmål än svenska. Även om de nu börjat läsa barn- och ungdomsböcker och fått upp lite läshastighet, så är de helt oförberedda för ord och uttryck och långa meningar som i nedanstående texter:

Geografi åk 9 sid 329

Geografiämnet behandlar stora frågor som är viktiga för hela mänskligheten. Till exempel hur vår användning av naturresurser påverkar miljön, hur och varför människor migrerar och hur vi organiserar handel, transporter och resande. Kunskaper om detta är nödvändiga för att kunna planera hur samhället ska se ut i framtiden. Många geografer arbetar också med samhällsplanering och är tränade i att göra olika framtidsscenarier, bilder om hur framtidens samhälle kan komma att se ut. Ingen vet hur din plats Sverige och världen kommer att se ut om 50 år. Därför finns många olika framtidsscenarier. Vilken framtid det blir avgörs av vad vi tillsammans väljer att göra nu och kommande år.

Ett sätt att ta fram bilder av olika framtider är att göra prognoser. En prognos är en kvalificerad beräkning över kommande utveckling. Prognoser utgår från fakta om hur förändringen sett ut fram till idag och kan visas som en linje i ett diagram genom att låta linjens lutning från förr till idag fortsätta in i framtiden. Ett exempel är att visa hur världens energiförbrukning kan komma att fortsätta öka i samma takt som hittills.

Samhällskunskap åk 8 sid 216

Våra åsikter och värderingar, det vill säga vad vi tycker är rätt och riktigt i olika frågor hänger ofta ihop. Tycker du på ett sätt i en fråga, tycker du ofta på ett liknande sätt i en annan. När många åsikter och värderingar hänger samman bildas ett system av idéer, det vill säga en *ideologi*. En politisk ideologi är idéer om hur ett gott samhälle ska vara. Den innehåller tankar kring statens, företagets, civilsamhällets och individens roll i samhället.

Några av de mest kända ideologierna är liberalism, konservatism och socialism. Ur dessa ideologier har flera av våra politiska partier vuxit fram. Ideologierna är som vägvisare för politiker. Först kritiserar de dagens samhälle. Därefter talar de om hur det borde vara. Slutligen berättar de vilken politik som ska föras för att uppnå målet.

För drygt 200 år sedan styrdes de flesta länder i Europa av en kung och adelsmän. Kyrkan hade stort inflytande över vad människor tyckte och tänkte. De flesta människor hade ingen större frihet och kunde inte påverka beslut som kungen eller kyrkan fattade.

Historia åk 9 sid 438

Den kommunistiska staten Folkrepubliken Kina bildades 1949 och leddes av den kommunistiska ledaren Mao Zedong som tidigare arbetat som biblioteksbiträde. Nu skulle Kina omvandlas till en kommunistisk och – som Mao Zedong ansåg – rättvis stat.

Bönderna hade en viktig roll i detta arbete. Kommunisterna genomförde en jordreform där rika bönders och godsägares jord gavs till fattigare bönder. Under 1950-talet tvingades bönderna också att slå sig samman i gemensamma kollektivjordbruk för att öka produktionen.

År 1958 inleddes det *stora språnget*, en kampanj vars syfte var att skynda på Kinas industrialisering genom att omvandla jordbruket. Kollektivjordbruken slogs nu samman till större *folkkommuner*. Dessa skulle sköta i stort sett allt i samhället, som jordbruk, industri, handel, militär och daghem.

Den kinesiska staten bestämde hur mycket varje folkkommun skulle klara av att producera och alla invånare skulle arbeta hårt och disciplinerat.

Men kampanjen visade sig inte vara så effektiv som politikerna trott. Den centrala styrningen innebar att varje misstag fick förödande konsekvenser. Exempelvis beslutades att alla sparvar, som åt upp delar av säden, skulle dödas för att bevara skörden. Det ledde till att de skadeinsekter som sparvarna vanligtvis åt ökade kraftigt i antal och förstörde ännu mer av skörden. Situationen förvärrades ytterligare av dåligt väder som också påverkade jordbruket negativt. Ungefär 30 miljoner människor beräknas ha dött av svält 1959 - 1961 till följd av det stora språnget. År 1962 avvecklade Kinas ledare kampanjen i tysthet, utan att erkänna att några misstag hade begåtts.